

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken Januarius 5 -dik napján, 1816 -dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Lavalette ur December 20 -dik napján estvéli hét óraker a' fogságából elszökött. A' legujjabb, mult holnap' 22 -dik napján költ *Párisi* ujságleveltek e' dolgot így be-
széllik elő: „Tegnapelőtt negyedfél óra-
kor délutánn jött vala *Lavalette* Asszony-
ság, szokása szerint, a' maga tizenkét esz-
tendő leányával és egy kamarás asszony-
nyal *Conciergerie* - fogházba, akarván ottan
a' maga férjével ebédelni. Hét óraker az
a' fiatal leány, és a' kamarás asszony, egy
személyt, melly *Lavalette* Asszonyságnak
láltzott, karjánál vezetvén megjelen-
tek a' nevezett fogház vasrostélya előtt, 's
kivánták, hogy bortsássák ki őket. Az a'
személy, melly *Lavalette* Asszonynak ru-
háját viselte, bundába volt bétakarva a' fe-
jén kalap volt, 's keszkenőt tartott a' sze-
mei előtt. Minden foglyokkalbánók jelen-
váltak akkor; de hozzá lévén, szokva ezen
három asszonyszemélyt minden estve a' fog-
házból kibotsátani, 's talán *Lavalette* As-
zonyság szerentsétlenségén, 's testebeli
nyomorúltságán megilletődvén, elmulatták
a' személye valóságos voltáról megvisgálás
által, magokat meggyőzni.“

„Három pertzórával azután, a' fog-
ház felvigyázója bément a' megíteltetett-
nek szobájába, 's bámúlva, az asszonyt a'
férje helyében meglátván, ekként felkiál-

tott: „Jaj, mit mivelte az Asszony? Most
engemet szerentsétlenségbe ejtett.“ Az As-
szony égre földre kérte, hogy tsak ne lár-
mázzon. Attól tartván, hogy a' férje meg
ne fogattassék, ha ötet azonnal találják
nyomozni, a' felvigyázót karjánál megfog-
ta, 's minden erejéből tartóztatta vissza,
mig az sok erőlködés után, a' köntösse
újja elszakadván, megszabadulhatott. Ké-
tségbe esésben sietett a' törvénytévő szobá-
ba, tudokra adta a' foglyokkal bánóknak
e' dolgot, 's azokat a' szökevény után
szélljel küldözte.

„Ezek minden felé eloszolván, ketten
közzülök az uj -hidon ugyan azon vivőszék-
kel öszszetalálkoztak, a' mellyben *Lava-
lette* Asszonyság szokott vala a' fogházba
jönni; de a' szökevénynek hire sem volt
abban.“

„Mihelyest *Lavalette* elszökése megtu-
dódott, azonnal minden, városból való
kimenő utaknak elzárattatások parantsolta-
tott. — *Párisban* számos nyomozók, 's
minden országos utakra stáféták küldtetet-
tek szélljel.“

„A' politziai minister és a' politziai
prefektus, mihelyt ez a' szökés értékre
esett, a' foglyokkal bánóknak kivallatások
végett fogházba siettek. A' fogház felvi-
gyázója, 's egy kultsár fogságra tétettek.
Az elsőbb mint láttatik, gondatlan, a'

másik pediglen azon elszökésnek elősegélője vala.“

A' mult hónap 19-dikén költ *Párisi* újságlevelek szerint *Cambaceres* Generális is megfogatott, 's abbatzia nevű fogházba záratott.

A' 10-dik (Toulousei) katonaosztálynak haditörvényszéke nem régiben egy strázsamestert a' 3-ik ágyuzó gyalog regimentből halálra szenteftíázott, mivel az egy a' királyi hatalom ellen felkelt tsuport között szolgált, 's fegyveres kézzel a' királyi katonaság ellen való vívásban fogattott meg.

Moreauné asszonyság, ki a' *Bonaparte* Frantzia Országba való visszajöveletekor azon országból estávozott vala, ismét *Párisba* megérkezett.

A' *Journal de Paris* beszéli, hogy a' *Valli I. E.* nevű híres Olasz Orvos északi Amerikai egyesült Státusokba megyen a' végre, hogy ottan a' mennyire lehetséges leszen, tulajdon maga testén is a' sárga hideglelésnek természetét szorosán megvizsgálhassa. Ezen Orvos már 1786-dikban a' maga tizenhatszadik esztendő korában *Smyrnába*. 's 1803-ban Konstantzinápolyba ment vala a' pestisnek tulajdon szemével való meglátása, 's megismerése végett; sőt maga testébe is a' pestist beoltotta, 's magát szerentsésen ismét meggyógyította vala.

Nagy Britannia.

Azon hajó, melly a' *Bonapartéről* való tudósításokat *Sz. Ilonából* hozta, útközben negyven napot töltöttel. *Bonaparte* oda való útazása hatvan napig tartott. Szerentsétlen jövendőlőnek nézheti ez a' napoknak bizonyos számához szokott férjfi azt, hogy éppen 18-dik Octoberben jött azon szigetre, melly számú nap a' *Lipsiai* és a' *Waterlooi* ütközetekről mint szerentsétlen előtte esmeretes. Ütközben olly jó ételkijánása vala, hogy gyakorta még

ágyában fekvé fölöstökömölt, 's későbbben ismét erős fölöstökömöt tartott. Az útközben való megvendégeltetésével olly igen jól volt megelégedve, hogy azt *Rofs* kapitányának, végső elbútsúzásakor világosan megköszönte. Egész uton egyedül estvéként fel szokott a' hajó fedelére menni. Az ő politika beszélgetései, mint mondják, különös protokollumba feljegyezve küldettek által az Anglus ministereknek, melly szerint ő magát az országló fejedelmekről és a' minsterjeikről igen szabadosan szokta kinyilatkoztatni. Beszéli, hogy a' *Sz. Ilonától* 200 tengerimérföldnyire fekvő, *Ascensio* nevű, pusztá szigetre is katonaoázist fognak szállítani. A' hordozható házakhoz tartozó mindenféle készülétek, mellyek *Sz. Ilonába* küldetnek, nem egyedül *Bonaparte*, hanem a' szövetséges fejedelmek biztosaik számára is vannak rendeltetve. A' szárazra való kiszálásakor strázsa ment előtte, 's az ösztetődült népet elosztatta.

Bonaparténak az oda való jövetele után legelső kérdése a' vala, ha valljon lakik-e *Sz. Ilonában* valahol óratsináló? Erre azt a' feleletet vevén, hogy egy nevezetes, *Salomons* nevű kalmár, egyszersmind jó óratsináló is legyen, egy arany, és egy ezüst repetáló óráját, melly mind a' kettő musikát is tsinál, 's mellyek közzül az utóbbit hintójában mindenkor magánál tartotta, megjobbítás végett hozzá küldötte.

A' *Brooke* ur, annakelőtte *Sz. Ilonában* volt országloszék titoknokjának tudósítása szerént, *Bonaparte* a' *Pic-de Diana* nevű hegy allyán, azon szigetnek tsak nem közép pontján fog lakni, melly hegynék teteje 2468 lábnyi magasságra megyen a' tenger síkján felül. Ezen hegyről legjobban által lehet nézni az egész szigetet. A' fris hüseledeknek oda való drágaságáról, *Jahnsón* ur, ki 1805-ben azon szigetnek megnézésére ment vala, azt beszéli, hogy ő és a' úti társa a' hegyeken való sok mászkálás után nagyon megéhezvén, egy

vendégfogadóba mentek, 's örüpetsenyét kívántak. A' vendégfogadás, bámúlva nékiek ezeket felelte: „Istenem, az Urak, mint látom, igen keveset tudnak abból, hogy ezen a' szigeten az élő állatok mely nagyon kemeltessenek. Bizonyára mondok, hogy ezen a' szigeten sokkal több tzeremoniával metzik fel egy marhának a' nyakát, mint sok Európai Státusokban az embernek.“ 'S valóban a' lakosok a' Gubernátornak 's az ő tanátsának különös engedelmé nélkül egy marhájokat sem merik levágni. Mert ámbár a' szarvas marha igen jól tenyészik, még is az országlószék kén-telen a' lakosokat frís husételekkel való élésekben batárok közzé szoritani a' legegő szük és tsekély volta miatt, 's hogy a' napkeleti indiai kereskedő hajók ottan frís eleséggel rakodhassanak meg, mely végre legtakabb lakosok szállítottak oda. Melly miatt a' katonák, és szolgák tsak valami négyszer esztendő által húseledelt kapnak.

Dec. 13-ikán több mint ezer Dámák-ból és Urakból álló ugy nevezett oltalmazó társaság (Guardian Society) tartotta a' maga gyűlését; ennek a' társaságnak az a' tzelja, hogy a' közönséges erköltsiséget, nevezetesen pedig az által, fenntartsa, hogy a' szabados életű asszony személyeket (prostitute) az útszákon való megjelenéstől tartóztatja, 's a' szegényeket felsegelli. A' mult esztendőben 195 asszonyszemélyt mentett meg ez a' társaság; a' gonoszság végső veszedelmétől.

A' Londoni ujság levelek nehezen szivelik, hogy *Soult*, *Vandamme*, 's más Francia Generálisok tsupán tsak Francia Országból számkivettetnek; meglehet, így szólnak a' nevezett ujságok, hogy ezek a' Generálisok, mint már sok Francia tisztek tselekedtek, északi Amerikába mentek, 's Anglusoknak egykor ott kárt okozhatnak; végtére, hogy azokat valamely meghatározott szigetre kellene vitetni.

A' mult October 22-dik napján *Sz. Ilandában* költ tudósítások szerint, az oda

való lakosok tsak azon hónap 13-dikán tudták meg *Ikarus* nevű hajó által, hogy *Bonaparte* másod ízben a' trónusról ismét letétetődött; és hogy néki az ő szigetek számkivetés helyül rendeltetett legyen. Ezen új hír azonnal szembetűnő drágaságot okozott, a' lakosok azt vélvén, hogy *Bonaparte* oda való jövelele által, a' nép száma nagyra nevedik, például, tizenkét tojásnak az árra háromról 12 sillingre ment felljebb. Azon holnap 14-dikén némelly intézetek tétetődtek meg *Bonaparte* elfogadtatására, 's a' következő 15-dikén már megjelentenek vala a' kikötőhelyben, a' vele való hajók; 18-dikán kiszállott *Bonaparte* a' szárazra; 's akkor, a' vállain arany bojtos, 's arannyal kivarroit zöld forna köntös, fehér nadrág, hasonló harisnya, 's három szegű kalap volt a' fejibe.

Egy *Francia* országi adószedő nem régiben *Angliába* szökött, minekutánna *Parisban* az előtt királyi pénzért 10,000 f. sterlingre telő jó *Londonban* kelő váltóleveleket vásárlott volna. *Londonba* érkezvén 's azokat kész pénzzé felváltván, haladék nélkül *Falmouthban* egy északi *Amerikába* induló felben lévő hajóra ült 's azon el utazott. Néhány napokkal azután, *Francia* országi uralkodó, széknek agensei jöttek *Londonba*, kik azon szökevényt; de későn, nyomozták.

A' *Nagy Britannia*, és *Irlandia* egyesült országok minden templomaiban közönséges isteni tiszteletnek 's háláadásnak Jan. 18-dikán való tartatása rendeltetett a' most elvégződött háborúért, 's az arra következő békekességnek jótéteményéért.

Lengyel Ország.

A' *Berlini* ujságlevelek *Warsoból* Dec. 7-dikén ezeket jelentik: „A' Császár Elő Felségének *St. Petersburgba* való elutazásától fogva minduntalan látjuk itt, a' *Francia* országból, *Doctorow* Generális alatt, vissza jövő armáda korpussait által marsi-

rozni. — Nem sokára a' Lengyel Országi Igazgatóság fog itten béiktattatni. A' *Lengyel Ország Constituziójának* fundamentomai, mellyeket a' Császár részéről kinevezetett biztosok Május hónapjában 1815-ben *Bétsben* projektáltak, mellyeket a' Császár helyben hagyott, 's a' mellyek az Ország ideig örágig való igazgató székének sinórmértékül szolgálnak, 37. tikkelyekből állanak:

I. Azok a' Lengyelországi tartományok, mellyek a' Bétsi Congressus végzéséhez képest, az Orosz Birodalommal össze kaptsoltattak, a' *Lengyel Ország* nevezete alatt örökké maradnak az Orosz Birodalom mellett, 's principiumokon, rendtartáson, igazságon 's szabadságon fundáltatott nemzeti Consitutziót kapnak.

A' Herczegség még most fennálló constituziójának statutuma, 's az abból származó rendelkezések mind azokban a' pontjokban megfognak tartattatni, a' mellyek e' mostani akta által meg nem változtatattak, azon kívül azokat a' megjobbításokat, és toldalékokat is kivévén, a' mellyek szükségeseznek találtatni fognak arra, hogy a' Lengyel Ország új Constituziója a' nemzet gondolkodás módjával tellyesen meg egyezzen, 's a' mennyire az idő környűllásai megengedik, az 1791-dikben Május 3-dik napján szerzett Constituzióhoz közelítsen.

II. A' Római-Katholika Vallás, melly a' legrégibb időtől fogva a' népnek sokkal nagyobb részétől, mint a' nép vallása tartatik, ezután is, valamint annakelőtte, ugyan azon okból az országglószék' különös oltalma alatt leszen, azonban más egyéb vallásbélieknek, kifogás nélkül, tellyes és tökéletes szabadságok leszen, a' törvénynek felvigyázása alatt. — A' keresztény vallásoknak külömbféle voltak, a' társaságbeli avagy polgári jusokkal való élésben semmi külömbség sem szűl.

III. A' végbe hajtó hatalom, és az országglás tellyesen, az Uralkodónak személ-

lyében egyesülve vannak; minden végrehajtó, 's országglásbeli hivatalok egyedül ő tölle állittathatnak fel.

IV. A' régi törvényfundamentom: „Neminem captivabimus, nisi jure victum“ minden rendű 's rangú lakosokat oltalmazni fog, 's ugyan e' következendő mód szerint: Senkit se lehet másként fogságba vinni, hanem ha a' törvényes úton, és az a' törvényben meghatározott esetekben a' megfogott személynek haladék nélkül tudtára adatnak az ő megfogattatásának okai. — Minden fogságba tétetett személyt legkésőbbre is harmad nap, az illető törvénszék eleibe kell vinni, 's lehetőségig legrovidebb idő alatt kell őtet megítélni, ha az az elsőbb kivallatásokban a' vádolás alól meg nem menekedett. Ha valamely megfogott személy elegendő kezességet állit, azonnal szabadon bocsáttatik, ha't. i. nintsem olly esetben, mellyet a' törvények tiltanak. Semmi féle gonosztétőt nem lehet másként hanem ha az illető törvénszék megítélése szerint megbüntetni. Senkit sem lehet az Ország határjain túl kivinni, hanem minden bűnös, az ítélettel szerint benu az országban büntetetik meg.

V. Minden akarmelly rangú vagy akarmelly Országból való idegen, mihelyt a' Lengyel határokat éri, azonnal az ország törvényei oltalma alá, mint a' más lakosok, tartozik. Szabad neki az országban maradni, abból kimenni, 's ismét visszajönni. Szabad neki fekvő jószágot szerezni, 's indigenatusért folyamodni.

VI. Mindenféle tulajdon, akármiféle természetű avagy nevezetű, akár a' föld fellet, akár alatta legyen is az, szent és megsérthetetlen. Semmi féle tisztviselő karnak se szabad, azt erőszakkal elvenni valakitől, sem pedig azt akarmimódon megsérteni. A' törvényben meg van határozva a' módja annak, miként lehet valakit kényszeríteni arra, hogy a' maga tulajdonát, il-

lő kármentésért, a' közönséges haszonra általengedje.

VII. Az adók, taksák, és a' közönséges terhek, valamint azok a' kinyittatandó, és az erős 's megmaradandó constitutionális Országias béiktattatásának időpontjában megerősített, közönséges kiutstár-jövedelmeinek jegyző könyve által megfognak határozatni, a' Státusnak adósystemájává (Prawo Skarbowe) lesznek és maradnak. Az adók természetiben, az annak módja szerint összehívattatott országgyűlés helybenhagyása nélkül, semmi változást vagy rendeltést tenni nem lehet.

VIII. A' most fennálló polgári és fenytő törvények (a' mennyire azokat a' mostani akta avagy a' legfőbb tisztviselő ágazattól kiadatott rendeles meg nem változtatja) az erejeket mind addig megtartják, míg az új törvény könyvek, mellyeknek készítettéseket rendeltük, mi töltünk megerősítetnek, közönségesekké tétetnek, 's úgy a' törvénynek erejét meg nyerik. Jövendőben minden polgári, és fenytő törvények, nem különbben a' kintstár dolgait, valamint a' constitutionális tisztviselő karoknak tulajdonságaikat is illető törvények az összegyűlt diéta eleibe, megvisszátétel végett fognak téteteni, 's csak ennek az országos gyűlésnek jóváhagyásából 's az Uralkodó megerősítéséből, a' magok erejüket veszik. — A' pénzverés dolgát, a' pénznek neveit, 's annak nehézségit, illető rendelkezések hasonlóképpen az országgyűlésnek helybenhagyás végett, eleibe terjesztetni fognak.

IX. A' közönséges hivatalokat csak a' Haza szülöttjei és olyanok, a' kik abban letelepedtek, fekvő jószágot szereztek, és az indigenatust megnyerték, viselhetik. Bizonyos tiszteket csak tekvő jószágnak tulajdonosi viselhetni fognak, 's a' jószágnak ez vagy amaz hivatal elnyerésére szükséges mennyiségét az afféle hivatalok felől kiadandó rendelkezések fogják meghatározni.

X. A' könyvnyomtatás szabadon lesz. Ezen szabadságnak határok közé való szorítottatása különös törvények által fog kijelentetni: A' Senátusnak egy osztálya a' nép megvilágosíttatására ügyelő biztossággal egyetemben, arra fog vigyázni.

XI. Az Administratióknak és Törvényszékeknek minden közönséges rendelkezések, kifogás nélkül, Lengyel nyelven fognak folyni.

XII. A' Törvényeknek végre hajtások, és az Orzágnak kormányoztatása egy Státustanátra fog bízati, a' mellynek lakhelye *Warsowia* 's az Elölülője a' Mi képviselőnek lesz, nem különbben külön külön biztosságokra az Administratió minden ágaira nézve, külön ministereknek ügyelések alatt, tudni illik: a' belső dolgokra és a' politziára; a' hadi dolgokra, és a' kintstárra ügyelő biztosságra. — Ezekon kívül még a' nép közönséges pallérozttatására rendelt biztosság is lesz. — A' Státustanáts minden esztendőben álltállában való számot ad az Ország állapotjáról — ilyen számadások a' Státusnak fognak eleibe adattatni, 's általa megvisszátétel, azután pedig az Országgyűlés által, — ha ez tartattatik — nyomtatásban közönségesekké téteteni. — A' törvények által meg fog határozatni az, hogy melly esetekben, és mi módon tartozzanak a' ministerek, és a' Státustanátsnak tagjai számot adni, a' kik t. i. a' mindenféle szakszoknak dolgait igazgatják — A' Senátus a' nemzetnek legfőbb törvényszéke az afféle dolgokban.

(A' többit lásd a' Toldalokban.)

Spanyol Ország.

Madridből Dec. 4-dikén ezeket olvasuk: 'Itt olly hírek terjednek, hogy a' mi Felséges Monarchánk ismét megházasodni, 's mint némellyek mondják, új összekaptsoltatásra a' *Braganzai* házzal lépni fognak. — A' Király 31. esztendejébe jár. Ó, a'

kít az Isteni gondviselés egy tronusra ismét vissza helyheztetett, mellytől ő már meg is fosztattatott vala, a' mi kívánságainkat egészszen befogja tellyesíteni, ha a' megházasodása által a' maga Fels. maradékjaira való reménységünket megfundálja. — A' *Madridban* lévő őrző katonaság most sokkal számosabb mint ennekelőtte volt. Annak száma 15,000-re megyen, a' királyi udvarl őrzőkön és a' linea gyalogságon kívül. Lovasság is, több regementek vagynak e' városban.

Niederlandi Királyság.

Az öszszegyűlt Niederlandi Karok és Rendek Dec. 12-dikén tartatott első ülésében, a' Karok és Rendek második Kamarája, a' Király Eő Felségének Dec. 11-én költ tudósítását vette, mellyben Eő Felsége azoknak értékre adta, hogy Ő az Oraniai Hercegnék, *Anna Paulowna* Nagy herczegasszonnyal, 's Orosz Császár Eő Felsége hugával való összepárosodását meghatározta légyen.

Toskánai Nagyherczegség.

A' *Giornale delle due Sicilie* azt beszéli a' *Porto - Ferrájói* (Elba szigetéről) levelekből, hogy Nov. 18-dikán egy előkelő utazó asszonyság jött az oda való kikötőhelybe egy Anglus linea hajón, 's azt nyilatkoztatta ki, hogy ő tsupán tsak azért jött légyen, hogy azt a' házat, mellyben *Napoleon* lakott, megnézhesse. Következett nap a' szárazra kiszálván, egyenesen a' *Napoleon* volt szálásába ment, a' hol minden tárgyakat legnagyobb figyelmetességgel megnézegetett, legfőképpen pedig

azon szobákat is, mellyekben *Napoleon* többnyire tartózkodott vala. Bé meuever azon szobába, mellyben *Napoleon* képe még a' falon függött, ekként felkiáltott: „*Napoleon!* Köszöntlek tégedet; én legnagyobb tisztelettel voltam mindenker erántad, 's leszek is azzal mind örökre!“ Onnan billardos szobába ment, 's minekutánna neki azt az ebénfából való billárdbotot, mellyel *Napoleon* szokott játtzani, megmutatták volna, ő azt ajándékba kérte ki magának, 's azt miat valamelly drága emlékeztető jelt egy tokba tétette. Éz az utazó asszonyság a' *Napoleon* előbbeni ebédlő szobájába magának ebédet hozatott, 's ugyan azon házban azon éjjel hált is. Azon hónap' 20-dikán délben *Portoferrojából* ismét elutazott.

Török Ország.

A' *Tripolisi* Oct. 7-dikén költ rendszerint való tudósításokban azt az örvendetes hírt találjuk, hogy az oda való *Dey* jövendőben a' Cs. K. Austriai vitórlát nem tsak tiszteletben tartani fogja, hanem a' mult időkbeli minden megbántásokért is elégséges kármentéseket ad. Melly indulatja igazi voltának megbizonyítására ő egy, nem régiben egy tripolisi rabló hajó által *Sfurba* hozott, Austriai hajót, emberekkel, 's portékákkal egyetemben ismét szabadon bocsátatott. Ugyan ezen, az Austriai kereskedésre felette hasznos, bátorságot, *Algier* és *Tunis* reszéről is reményljük bizonyosan.

A' Pestises betegek November hónapjában szembetünőképpen kevesebben voltak November hónapjában, mint annakelőtte.

Decemb. 27-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 368 1/4 forintot Váltótudalában.